

Nr 20

Utlåtande i anledning av motion om ändrade regler för arbetsgivares redovisningsskyldighet enligt införsellagen.

I motionen II: 28 av herr *Sjöholm* hemställs att riksdagen måtte besluta att för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse av 22 § lagen den 6 december 1968:

»Arbetar gäldenären i annans förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och kan till följd därav fordran som avses i 1 § ej uttagas genom införsel, får utmätningsmannen ålägga arbetsgivaren att, för tid efter det beslut därom meddelats och till dess annat förordnas, till utmätningsmannen utge så mycket som kunnat uttagas genom införsel om skälig lön utgått för arbetet. Innan beslut meddelas skall såväl gäldenären som arbetsgivaren få tillfälle att yttra sig.

Det som sålunda utges skall räknas som genom införsel innehållen lön. Underlåter arbetsgivaren att utge belopp som bestämts genom beslutet åger 20 § motsvarande tillämpning.»

1968 års lagstiftning

Genom beslut av 1968 års riksdag antogs ny lagstiftning om exekution i lön, d. v. s. om införsel och utmätning i lön, och om skydd mot exekution i viss egendom. Lagstiftningen, som utgjorde ett led i den pågående reformeringen av utsökningslagen och därmed sammanhängande författningar, grundades på förslag av lagberedningen (SOU 1964: 57). Bestämmelserna om införsel infördes i en *ny lag om införsel*, som trädde i kraft den 1 juli 1969. Ändringarna i fråga om införselinstitutet innebar huvudsakligen en modernisering av tidigare bestämmelser medan de sakliga nyheterna var relativt få. Införsel får, enligt 1 § i den nya lagen, sålunda användas för samma slags fordringar som tidigare, nämligen, för att följa paragrafens redovisning,

1. underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken,
2. bidrag, som tillkommer kommun för omhändertaget barn enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97) eller till hjälptagares försörjning enligt 40 § lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp,
3. skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrives samt
4. böter och viten.

Vid konkurrens mellan olika typer av införselbara fordringar har anspråken företräde i nu nämnd ordning.

En nyhet i lagen utgör bestämmelserna i 22 § om åtgärder mot vissa illojala förfaranden. Paragrafen har följande lydelse.

Arbetar gäldenären i annans förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och kan till följd därav fordran som avses i 1 § 1 eller 2 ej uttagas genom införsel, får utmätningssmannen ålägga arbetsgivaren att, för tid efter det beslut därom meddelats och till dess annat förordnas, till utmätningssmannen utge så mycket som kunnat uttagas genom införsel om skälig lön utgått för arbetet. Innan beslut meddelas skall såväl gäldenären som arbetsgivaren få tillfälle att yttra sig.

Det som sålunda utges skall räknas som genom införsel innehållen lön. Underlåter arbetsgivaren att utge belopp som bestämts genom beslutet åger 20 § motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna överensstämmer i sak med lagberedningens förslag. Syftet med bestämmelserna och deras tillämpning angavs av beredningen på följande sätt.

Det ligger i sakens natur, att gäldenärer emellanåt kan befaras genom skentransaktioner eller på annat sätt undandraga sina inkomster från exekution. Skenentransaktioner leder givetvis ej till målet, om de genomskådas. Dit hör t. ex. att gäldenär, som hotas av införsel för skatter e. d., låter sin lön utbetalas direkt till maken eller annan närstående. Mottagaren är då normalt att betrakta endast som en representant för gäldenären, utan självständig rätt, och hinder kan icke anses möta mot att införsel verkställs i vanlig ordning i dylika fall. Dessa fall påkallar icke någon lagstiftningsåtgärd.

En annan metod, som vållar större svårigheter, är att gäldenären arbetar i rörelse som hans make eller annan närstående driver eller hos ett familjebolag, utan att han får någon lön eller mot så låg ersättning att införsel däri icke kan äga rum. Mången gång har man anledning förmoda, att gäldenären faktiskt får gottgörelse för sitt arbete i någon form ehuru det icke kan visas. Förfarandet torde hittills ha varit relativt sällsynt hos oss men behov av ingripande har yppats, och beredningen har ansett, att en möjlighet bör finnas att komma till rätta med dylika transaktioner, åtminstone när gäldenären söker undandraga sig att erlægga underhållsbidrag eller därmed jämställt bidrag till kommun. Någon annan möjlighet torde härvid icke stå till buds än att ålägga den som har den underhållsskyldige i sin tjänst att till utmätningssmannen utbetala vissa periodiska belopp som kan bli föremål för exekution. Det är tydligt, att en sådan befogenhet för utmätningssmannen måste handhavas med varsamhet och icke får begagnas i andra fall än när saken är uppenbar.

Remissopinionen var i huvudsak positiv till förslaget. Ganska många remissinstanser, nämligen Göta hovrätt, länsstyrelserna i Kristianstads, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt exekutionsväsendets organisationsnämnd, ansåg att tillämpningsområdet för bestämmelserna kunde vidgas till att omfatta samtliga införselbara fordringar. Å andra sidan av-

styrkte några instanser förslaget och anmärkte på att utmätningsmannen pålades alltför vanskliga avgöranden.

I *propositionen* (1968:130) uttalade föredragande departementschefen, statsrådet Kling, att han var övertygad om att utmätningsmännen skulle kunna handha den ifrågavarande uppgiften tillfredsställande och underströk att lagtexten inte tillåter ingripande annat än i uppenbara fall samt biträdde beredningens förslag.

Frågan berördes icke i *första lagutskottets utlåtande* (nr 48) angående *propositionen* eller vid kammardebatterna i riksdagen.

Motionens motivering

I motionen framhålls att 22 § införsellagen utgör en välkommen nyhet i exekutionsrätten. Efter att ha redogjort för paragrafens innehåll understryker motionären att stadgandet äger tillämpning endast å införsel för underhållsbidrag och bidrag till kommun för vissa kostnader enligt barnavårdslagen och lagen om socialhjälp och sålunda *icke* å införsel för skatt och allmänna avgifter och ej heller för böter och viten. Eftersom bestämmelsens syfte givetvis är att förhindra en metod att undandra sig skyldigheten att göra rätt för sig, är det enligt motionären svårt att finna det riktigt att undantag här göres för skyldigheten att erlægga skatt och andra medel till det allmänna.

Motionären framhåller vidare att utmanande exempel på förfaranden av det slag det nu aktuella lagrummet avser att delvis motverka skulle kunna anföras. Personer med stora skatteskulder kan skriva över en bedriven rörelse på sin hustru och därpå »ta anställning» hos henne utan synlig lön eller med en mycket knapp sådan. Det förefaller motionären orimligt att samhället skulle låta sig nöja härmed. Det riktiga är därför enligt hans mening att 22 § införsellagen göres tillämplig också på införsel för skatt och allmänna avgifter ävensom för böter och viten.

Utskottet

En nyhet i den införsellag som trädde i kraft den 1 juli 1969 utgör bestämmelserna i 22 § om åtgärder mot vissa illojala förfaranden, t. ex. av det slag att gäldenären, i avsikt att förhindra att införsel kan äga rum, träffar överenskommelse med sin arbetsgivare om lägre lön än normalt för den arbetsprestation som utförs. Försörjningsbehovet kan i sådant fall ofta tillgodoses genom att gäldenären arbetar i rörelse som hans make eller annan närstående driver. För att komma till rätta med dylika transaktioner har i paragrafen upptagits en möjlighet att ålägga den, som under sådana förhållanden har gäldenären i sin tjänst, att till utmätningsmannen utbetala vissa periodiska belopp som kan bli föremål för exekution. Stadgandet äger

tillämpning endast i sådana fall, där fordringen utgörs av underhållsbidrag eller därmed jämställt bidrag till kommun.

I motionen yrkas att paragrafens tillämpningsområde vidgas till att gälla också skatter, allmänna avgifter, böter och viten. Eftersom stadgandets syfte är att hindra illojala förfaranden, är det enligt motionären oriktigt att göra undantag för anspråk av sådant slag.

Frågan om tillämpningsområdet för de nya bestämmelserna i 22 § var föremål för prövning i samband med tillkomsten av den nya införsellagen. Förslag helt överensstämmande med det som framläggs i motionerna avvisades i den proposition som låg till grund för lagen. Riksdagen lämnade propositionen utan erinran. Några erfarenheter som kan leda till ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida har uppenbarligen inte vunnits under den korta tid som lagen varit i kraft. Även om vissa skäl kan tala för en utvidgning av tillämpningsområdet för bestämmelserna i enlighet med motionärens förslag, kan utskottet således icke tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer,

att motionen II: 28 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1970

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), Schött (m), fru Lindström (s), herrar Sörenson (fp), Helge Karlsson (s)*, fru Lilly Ohlsson (s) och herr Ferdinand Nilsson (cp);

från andra kammaren: fröken Bergegren (s)*, herrar Martinsson (s)*, Börjesson i Falköping (cp), Hansson i Piteå (s), Sjöholm (fp)*, Oskarson (m), fru Bergander (s) och herr Polstam (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Alexanderson* (fp), *Schött* (m), *Sörenson* (fp), *Börjesson* i Falköping (cp), *Sjöholm* (fp), *Oskarson* (m) och *Polstam* (cp), vilka ansett

dels att det sista stycket i utskottets yttrande bort ersättas med text av följande lydelse.

Som motionären framhåller är syftet med förevarande bestämmelser att förhindra en metod som gör det möjligt för en gäldenär att undandra sig

skyldigheten att göra rätt för sig. Önskemålet att motverka transaktioner av sådant slag gäller oberoende av fordringsanspråkets natur. Starka skäl talar därför för att stadgandets tillämpningsområde inte bör begränsas till vissa speciella fordringsanspråk.

Enligt utskottets mening bör Kungl. Maj:t, efter prövning av de erfarenheter som vunnits av lagrummets tillämpning, upptaga frågan om ändring av 22 § införsellagen i enlighet med dessa överväganden.

Vad utskottet anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

dels att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen II: 28 ger till känna vad utskottet i det föregående anfört.